

TC. KÜLTÜR BAKANLIĞI
KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KURULTAYI

14-16 MART 1990
ANKARA

OTURUM I

BİLDİRİ
KORUMA AMAÇLI İMAR PLANLARI,
YAPIM SÜRECİ, İLKELER, YÖNTEMLER

HAZIRLAYAN
Doç. Dr. NURAN ZEREN
İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi

KORUMA AMAÇLI İMAR PLANI YAPIM SÜRECİ İLKELER, YÖNTEMLER

GİRİŞ

Ülkemizde özellikle 1950'lerden sonra yaşadığımız hızlı kentleşme sırasında kentlerimizin büyük bir bölümü plansız şekilde gelişirken tarihsel çevrelerde de gelişme, çağdaşlaşma adı altında büyük ölçüde yıkım ve yeniden yapım süreci yaşanmıştır. Yıkılan alanlarda geniş cadde ve bulvarların açılması, eskiye göre artan kat yükseklikleri geleneksel kent dokularını büyük ölçüde ortadan kaldırmıştır. Ancak son yıllarda tarihsel ve mimari çevre değerlerinin korunması gereği tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de ilgililerce benimsenmiş, konu ile ilgili bir bölüm önlem alınmış, tespit ve tescil çalışmaları hızlandırılmış, sit alanları ilan edilmiş, bir kısmında koruma amaçlı imar planı çalışmalarına girişilmiştir.

Geniş kapsamda toplumun geçmişteki sosyal ve ekonomik koşullarını, kültür değerlerini yansıtan fiziksel yapısının günümüzün değişen sosyal ve ekonomik koşulları altında yok olmasına engel olmak, çağdaş toplumda, çağdaş gelişmelerle bütünleştirerek yaşamasını sağlamak olarak tanımlanabilen tarihsel çevre korunması oldukça karmaşık sorunları kapsar. Bu sorunların en önemlisi, kentlerin gelişmelerini düzenleyen imar planının korunma amacına yönelik olmayışıdır. Diğer sorunlar halktan destek görülmemesi, para, teknik bilgi ve eleman eksikliği olarak sıralanabilir. Ülkemizde tarihsel çevrenin yok olması geniş ölçüde ekonomik zorlamalarla ve sosyal yaşam koşullarındaki değişikliklerle ilgili görünüyorsa da aynı zamanda konuya ilgililerce verilen önemin azlığına da bağlıdır.

Bu bildiriye Türkiye'de Kültür ve Tabiat Varlıklarının korunmasına yönelik planlama etkinliklerinde göz önünde tutulacak ilkeler ve izlenecek yöntemler değerlendirilmeye çalışılacaktır. Bildirinin birinci bölümünde ülkemizde çeşitli ölçek ve niteliklerde sürdürülen planlama çalışmaları kapsamında tarihsel ve doğal çevre korunmasının yeri, planlama ve uygulama sorunları irdelenecek; ikinci bölümünde koruma amaçlı imar planı yapım süreci, planlama ve uygulama ilkeleri tartışmaya sunulacaktır.

I. TÜRKİYE'DE KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARININ KORUNMASINDA İZLENEN PLANLAMA YÖNTEMİ

Türkiye'de Kültür ve Tabiat Varlıklarının korunması konusu kuramsal olarak planlama sistemi içinde değerlendirilmektedir. 2863 (değişiklik 3386) sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa göre koruma çalışmalarından doğrudan sorumlu kuruluş olarak Kültür Bakanlığı görev yapmakta, koruma şeklini saptama ve onaylama yetkisini ise Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ve ilgili Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulları aracılığı ile Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Başkanlığı kullanmaktadır. Kültür Bakanlığının ve ilgili kuruluşların imar planlarının yapımı sırasında bağlayıcı görüş bildirme görev ve yetkileri vardır.

Bilindiği gibi korumada ilk işlem saptama (tespit) ve belgelemedir (tescil). Bir varlığın korunacak değer sayılabilmesi için Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun ilgili maddelerine göre Kültür Bakanlığınca oluşturulan saptama kurulları tarafından belirlenmesi, sınıflandırılması, ilgili koruma kurulu tarafından onaylandıktan sonra tapuya kaydedilmesi ve ilgililere duyurulması gerekir. Saptanan ve belgelenen Kültür Varlıkları ilgili Bakanlıklara, Valiliklere, Belediyelere, Müzelere ve Tapuya Kültür Bakanlığı ilgili birimleri aracılığı ile duyurulur. Saptama (tespit) ve belgeleme (tescil) çalışmaları, çevre düzeni planı, nazım imar planı, uygulama imar planı gibi çeşitli ölçeklerdeki (1/25.000, 1/10.000, 1/5.000, 1/1.000) fiziksel planlama çalışmalarında plan araştırmasında, yapımında ve onayında kesin veri olarak alınır.

Bir alanın koruma kurulunca sit olarak ilanı, bu alandaki imar planı uygulamasını durdurur. Daha önce düzenlenen ve Kültür ve Tabiat Varlıklarının korunması konusunda hatalı ya da yetersiz kararlar alınmış sit alanlarında plan kararlarının değiştirilmeleri gerekli görülen durumlarda yürürlükteki imar planları iptal edilerek yeni bir "Koruma Amaçlı İmar Planı" yapılması öngörülür. "Koruma Amaçlı İmar Planları" yapılıncaya kadar yapılanma isteklerinin karşılanması, yeni yapıların denetim altına alınması amacıyla ilgili koruma kurulu tarafından 1 ay içinde "Geçiş dönemi Yapılanma Koşulları belirlenir. Geçiş dönemi yapılanma koşulları belirleninceye kadar da "Yapı Yasağı" konur. Geçiş dönemi Yapılanma Koşulları uygulanan yörelerde yeni yapı veya onarım ruhsatı almak için yapılan başvurularda geçiş dönemi yapılanma koşullarına göre hazırlanan projeler ilgili kurullarda incelenerek onaylanır ve Belediye denetiminde uygulamaya konur. İlgili valilikler ve belediyeler anılan koruma amaçlı imar planını en geç bir yıl içinde ilgili koruma kuruluna vermek zorundadır. Koruma kurulunca uygun görülen plan, belediye veya valilikçe de onaylanarak yürürlüğe girer.

İlgili kuruluşlarca koruma amaçlı imar planlarında kısmi değişiklik yapılması gerekli görüldüğünde ve bu konuda koruma kurulu kararı alındığı takdirde, koruma kurulu ilgili belediyeye ve ayrıca ilgili kurum ve kuruluşlara yazı ile bildirilir. Değişiklik teklifi bu bildirimden sonra en geç bir ay içinde belediye meclisince karara bağlanır. Bu süre içinde gereken karar alınmadığı takdirde belediye meclisi kararına gerek kalmaksızın kurulun onayladığı değişiklik teklifi kesinleşir.

1.1. SİT ALANLARININ KORUNMASINA YÖNELİK PLANMA VE UYGULAMA SORUNLARI

Bildirinin bu bölümünde Türkiye’de koruma kararı alınan sit alanlarında karşılaşılan planlama ve uygulama sorunları tartışılmaya çalışılacaktır.

1987-1988 yıllarında, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü üçüncü sınıf öğrencileri ile şehirselle koruma dersi kapsamında yürütülen çalışmada 33 sit alanında yerinde yapılan gözlem ve tespitlerle (1) koruma kararlarından sonraki gelişmeler, planlama ve uygulama sorunları, yerel yönetimlerin konuya yaklaşımı, halkın eğilimi belirlenmeye çalışılmış, varılan sonuçlar 1980 yılında benzer konuda yapılan bir araştırma ile karşılaştırılarak koruma uygulamaları konusundaki gelişim irdelenmiştir (2).

1980 yılında yapılan araştırmada kentsel sit koruma kararlarının uygulanabilirliği konusunda yerel yönetim yetkilileri önemli sorunlar olarak:

- Koruma kararlarının uygulama çalışmaları için yeterli olmayışını, kararların büyük bir bölümünün ya hiç uygulanmadığını ya da tek yapı ölçeğinde kısmen uygulanabildiğini,
- Koruma kararlarının alınmasından sonra uygulamaya yönelik planların yapılmasının çok uzun sürmesini,
- Koruma kararlarının çoğunlukla yakın çevredeki yükseklik, yoğunluk, ulaşım ve arazi kullanımı konularındaki planlama kararları ile çelişki yaratmasını,
- Koruma kararı alınan bölgelerin seçiminde ve sınırlarının saptanmasında yeterince isabetli davranılmamasını, sınırların çok geniş tutulmuş olmasını, kararların yeterince araştırılmaya dayandırılmamasını, koruma ölçütlerinin açıklıkla belirlenmemesini,
- Koruma kararı alınan bölgelerin koruma kararından sonra genellikle ilgisizlikten köhneleştiğini, tescilli yapıların büyük bir bölümünün sahipleri tarafından bilerek isteyerek tahrip edildiğini ve bunun önlenemediğini,
- Koruma uygulamaları sırasında koruma amaçlı imar planlarının yokluğu yanında halktan destek görülmemesi, para, bilgi ve eleman eksikliği gibi sorunlar olmasını,
- Planlama konusunda yeterince uzman bir kadroya sahip olmayışların,
- Yerel yönetimlerin hiçbirinde tarihsel çevrenin korunması için özel bir fon bulunmayışını,
- Koruma kararı alınan yapıların sahiplerinin çok azının kararı olumlu karşılamasını, büyük çoğunluğunun karara olumsuz tepki göstermesini ya da ilgisiz davranmasını göstermişlerdi.

Koruma uygulamaları konusunda saptanan bu ve buna benzer sorunların çözümü için 1980’den sonra ilgili kanun ve yönetmeliklerin yeniden düzenlendiği, yeni kuruluşların oluşturulduğu, sit alanlarının bir bölümünde koruma amaçlı imar planlarının hazırlanarak yürürlüğe konduğu bilinmektedir.

Bütün bu gelişmelere karşın 1988 yılında kentsel sit koruma kararı alınan 33 belediyede yapılan araştırmaya göre koruma kararlarının büyük bir bölümü hâlâ ya hiç uygulanamamakta ya da kısmen uygulanabilmektedir. 1980 yılında yapılan araştırmada en önemli uygulanamama nedeni olarak uygulanabilecek nitelikte planların olmayışı gösteriliyordu. O dönemde henüz hiçbir kentsel sit alanında koruma amaçlı imar planı yapıp yürürlüğe konamamıştı. 1986 yılında yapılan bir saptamaya göre 105 adet kentsel sit alanınının (3) ancak 26’sında

koruma amaçlı imar planı onaylanmıştı. 16'sında koruma amaçlı imar planı yapım sürecinde idi. 1990 yılında ise koruma amaçlı imar planı onaylanan sit sayısı 36 olarak belirlenmiştir.

1988 yılında yapılan araştırmada yerel yönetim yetkilileri yine koruma kararının alınmasından sonra uygulamaya yönelik planların yapılmasının çok uzun sürmesinden yakınmakta, planla getirilen kararlarında koruma uygulaması için yeterli olmadığını ifade etmektedirler. Planların yeterli araştırmaya dayanmadığını, özellikle tescilli yapılara ilişkin tespit hataları olduğunu, kadastral durumu dikkate almayan plan kararlarının planın uygulamasını güçleştirdiğini belirtmektedirler.

1988 yılında yapılan araştırmada da 1980 yılında olduğu gibi koruma kararlarının yakın çevredeki yükseklik, yoğunluk, arazi kullanımı konularındaki planlama kararları ile çelişki yarattığı, özellikle sit sınırı daraltılarak tescil dışı kalan alanlarda getirilen yeni yapılanma koşullarının sit sınırı içinde kalan alanlardaki mal sahipleri arasında korumaya inancı sarstığı izlenmektedir.

1988 yılında saptanan durumda da 1980 yılında yapılan araştırmada olduğu gibi koruma kararı alınan bölgelerin koruma kararından sonra genellikle ilgisizlikten köhneleştiği, ya da sahipleri tarafından bilerek, isteyerek tahrip edildiği gözlenmiştir. Tescilli eserlerin çoğu, çatısı açılarak, pencereleri kırılarak olumsuz çevre koşullarına terkedilmekte, kısa sürede kendi kendine yıkılması sağlamaya çalışılmaktadır.

1980 yılında yapılan araştırmada uygulanabilecek nitelikte planlar olmayışının dışında halktan destek görülmemesi, para, bilgi ve eleman eksikliği diğer önemli uygulanamama nedenleri olarak belirlenmişti. 1988 de yapılan araştırmada da koruma kararlarının benzer nedenlerle uygulanamadığı ya da sınırlı oranda uygulandığı izlenmektedir. Yerel yönetimler 1988 de de en önemli uygulanamama nedeni olarak planların uygulama için yeterli olmayışını göstermektedirler. Daha sonra sırasıyla özel mülkiyet sorununu, halkın korumanın gereğine ve yararına inanmamasını, tepki göstermesini, mali olanakların kısıtlı olması nedeni ile koruma konusuna kaynak sağlanamamasını uygulamada önemli engeller olarak belirtmektedirler.

Yapılan araştırmada belediyelerin teknik eleman yönünden 1980'e göre daha iyi bir durumda olduğu gözlenmiştir. Ancak teknik eleman sayısındaki artışla koruma konusundaki istek paralellik göstermemektedir. 1988'de görevde olan teknik elemanlar 1980'e oranla koruma konusuna daha az önem verir görünmektedirler. Koruma alanına yaklaşımları daha çok halkın eğilimleri doğrultusunda sit sınırını küçültmek, sit alanınında yol genişletmek ve tescilli yapıların tescil kaydını kaldırmak isteği şeklinde olmaktadır.

1988 de yapılan araştırmada yerel yönetimlerin bütçesinde tarihsel çevrenin korunması için özel bir fon ayrılmadığı anlaşılmaktadır.

1980 de yapılan araştırmada koruma kararı alınan yapıların sahiplerinin çok azının kararı olumlu karşıladığı, büyük çoğunluğunun karara ilgisiz kaldığı bir bölümünün de olumsuz tepki gösterdiği saptanmıştı. 1988 de ise tescil kararına itirazların bir bölümünün istenen sonucu vermesinin de etkisi ile tescilli yapı sahiplerinin büyük bir bölümü kararın kaldırılması için başvuruda bulunma eğiliminde görülmektedir.

1980 yılında yapılan araştırma sonucunda ülkemizde alınan kentsel sit koruma kararlarının henüz uygulama aşamasına gelmediği, uygulamaların ancak tek yapı ölçeğinde kaldığı ortaya konmuştu. En önemli uygulanamama nedenleri olarak;

- Uygulanabilecek nitelikte kararların alınmaması, koruma amaç ve hedeflerinin, korunacak eserlerin seçim ve düzenleme ölçütlerinin yeterince açıklıkla ortaya konamaması,
- Koruma ile ilgili kuruluşlar arasındaki yetki kargaşası, yurt düzeyinde korumayı sağlayacak bir örgütün, yeterince eğitilmiş bir uzman kadronunun bulunmaması, yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluklarında belirsizlik,
- Koruma çalışmalarının planlama ile bütünleştirilmesini amaçlayan yasa ve yönetmeliklerin eksikliği,
- Korunacak yapıların merkezi ve yerel yönetimlerce desteklenmesi, satın alınması ve kamulaştırılmaları için gerekli araçların ve parasal olanakların yokluğu ve korumanın gelir getirici aktivitelerle bağdaştırılamaması nedeniyle yüzeysel bir kavram olarak kalması, özellikle yörede yaşayanlarca gereğine ve yararına inanılmaması gösterilmiştir.

1988 yılında yapılan araştırma sonucunda da ülkemizde alınan kentsel sit koruma kararlarının ve koruma amaçlı imar planlarının uygulanması konusunda birkaç örnek dışında olumlu sayılabilecek bir gelişim gözlenmediği anlaşılmaktadır. Sit sınırlarının daraltılabilir ve tescilli yapılardaki tescilin kaldırılabilir düşüncesinin yoğunluğu, korumaya olan inancı büyük ölçüde sarsmış ve tahripleri hızlandırmıştır.

1983 yılında 1710 sayılı Eski Eserler Yasasının 5805 sayılı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu teşkili ve vazifelerine dair Kanunun yerini alan 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa ve aynı kanunda 17 Haziran 1987 tarihinde yapılan değişikliğe, kanun uyarınca çıkarılan yönetmeliklere, ilke kararlarına koruma ile ilgili kuruluşlardaki çeşitli düzenlemelere rağmen koruma amaç ve hedefleri, korunacak eserlerin seçim ve düzenleme ölçütleri yeterince açıklıkla ortaya konamamış, yurt düzeyinde korumayı sağlayacak yerleşik bir örgüt, yeterince eğitilmiş bir teknik uzman kadro henüz oluşturulamamıştır.

Koruma kararları turizm dışında gelir getirici aktivitelerle bağdaştırılmadığı için yüzeysel bir kavram olarak kalmakta özellikle yörede yaşayanlarca gereğine ve yararına inanılmamakta, tepki gösterilmektedir.

Korunacak yapıların merkezi ve yerel yönetimlerce desteklenmesi, satın alınması ve kamulaştırılması için gerekli araçlar eksiktir ve parasal olanaklar çok kısıtlıdır. Bu amaçla çıkarılan "Özel Hukuka Tabi Gerçek ve Tüzel Kişilerin Mülkiyetinde Bulunan Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının Onanımına Katkı Fonu Yönetmeliği"de yeterince aktif kullanılmamaktadır.

II. KORUMA AMAÇLI İMAR PLANLARININ YAPIM VE UYGULAMASINDA İZLENECEK YÖNTEM

Tüm planlama çalışmalarında olduğu gibi, korunacak alanların planlaması plan hazırlama kararından uygulamaya kadar uzanan geniş kapsamlı bir planlama sürecini içerir. Koruma amaçlı imar planı detaylı analizlere dayanan ve detaylı kararlar üreten uygulama imar planı

olarak da tanımlanabilir. Korunmasına karar verilen bir alanda yapılacak planlama çalışmalarında izlenecek yöntem planlama alanının özelliklerine, verilerine göre farklılıklar gösterebilir-se de bazı temel ilkelerden sözedilebilir.

II.1 KORUMA AMAÇLI PLANI YAPIM VE UYGULAMA SÜRECİNDE İZLENECEK YÖNTEMİN TEMEL İLKELERİ

- Doğal, tarihsel, kentsel ve arkeolojik sit alanlarının önemi ve ülkenin kalkınma potansiyelindeki yeri konusunda koruma ile ilgili tarafların, merkezi yönetimin, yerel yönetimlerin, bilimsel kuruluşların, plancıların ve ilgili diğer kuruluşların benimsediği ortak politikalara gereksinme vardır.

- Koruma kararlarının ve politikalarının üst düzey plan kararları ve politikalar ile tutarlılığı sağlanmalıdır.

- Bütün planlama çalışmalarında olduğu gibi, koruma amaçlı imar planlamasının da sadece fiziksel plan üretimi olmadığı, ekonomik ve sosyal planlama boyutlarını da içermesi gerektiği dikkate alınmalıdır.

- Koruma amaçlı planlar planlama alanlarının özel nitelikleri nedeniyle ilgili disiplinlere mensup uzmanlardan oluşmuş bir kadro ile gerçekleştirilmelidir.

- Korumaya yönelik fiziksel planlar kentin diğer kesimlerindeki mevcut ya da üretilen planlarla bütünleşmeli ve eşzamanlı olarak hazırlanmalıdır. Bir yerleşmenin imar planı hazırlanırken koruma alanının detaylı planlaması sonraya bırakılmamalıdır.

- Planlamaya temel veri oluşturan halihazır harita güncel durumu yansıtır nitelikte olmalı, planlamanın özelliği nedeniyle yapı ve yapı çevresine ilişkin tüm detayları içermelidir.

- Halihazır harita ile kadastral durum karşılaştırılarak tespit ve tescillerin planlara doğru işlenmesi sağlanmalıdır. Tescillerde geriye dönüş olmamalıdır.

- Plan yapım sürecinde bilgi toplama, değerlendirme ve sentez aşamalarında koruma olgusunun gerektirdiği duyarlıkta teknikler kullanılmalı, koruma kararları ayrıntılı gerekçelerle açıklanmalı, inandırıcı olmalıdır.

- Korunacak alana ilişkin planlama kararları ile çok yakın çevredeki imar planlama kararları özellikle yükseklik ve yoğunluk konularında çelişki yaratmamalıdır.

- Koruma amaçlı planlarda ada ölçeğindeki plan kararları ile yetinilmemeli, her ada parsel parsel etüd edilerek her parsel, parsel ve yapıya özgü yapılanma ve koruma koşulları getirilmelidir.

- Planlama kararları yapı çevrelerinin düzenlenmesine, kentsel peyzaja ilişkin kararları da içermelidir.

- Planlama kararlarının anlatımında uygulama planı tekniği ve ölçeğindeki belgeler yanısıra, ayrıntılı doku özelliklerini belirleyen ve planlamadaki üçüncü boyutu da açıklayan kentsel tasarım ve gerektiğinde mimari tasarım ölçek ve tekniklerinde ifadeler de kullanılmalıdır.

- Koruma kurulları, planlama sürecinin belirli aşamalarında plancının topladığı verileri, ara değerlendirmeleri, sentez sonucu üretilen kararları izlemek ve planı bu göstergelere göre

değerlendirmek durumundadır. Bu nedenle koruma amaçlı imar planının hazırlanma sürecinde gerekli görülen aşamalarda ilgili koruma kuruluna bilgi verilmesi ve görüş alınması yararlı ve yerinde olacaktır.

- Koruma amaçlı imar planlarının irdelenmesinde kurulların görev ve sorumluluk sınırlarını da belirleyen ortak değerlendirme ilkeleri saptanmalıdır.
- Koruma kurulları plan irdeleme çalışmalarında aldıkları kararları ayrıntılı gerekçelerle belirtmeli, kararlarda geriye dönüş söz konusu olmamalı, kurullar inandırıcı, yönlendirici ve yapıcı niteliklerini yitirmemelidirler.
- Koruma amaçlı imar planının onaylanmasına ilişkin süreçte koruma kurulu-belediye meclisi onay sırası ve süresi net olarak belirlenmelidir.
- Koruma uygulamasının gerçekleştirecek örgüt ve finansman modeli belirlenmelidir.
- Koruma amaçlı imar planının uygulanması sırasında belediye içinde uygulamaları denetleyici ve halka yol gösterici özel bir birim oluşturulmalı planın müellifleri planın uygulama sürecinde de danışman olarak görev yapmalıdır.
- Koruma bilincinin yaygınlaştırılması konusunda kitle iletişim araçlarından daha çok yararlanılmalıdır.

II.II. KORUMA AMAÇLI İMAR PLANI YAPIM VE UYGULAMA SÜRECİ

Korunmasına karar verilen bir alanda planlama çalışmalarında izlenecek yöntem aşamalar halinde şöyle özetlenebilir (4).

1. Sit tescil ve koruma amaçlı imar planı hazırlama kararının verilmesi,
2. Planlama amacının belirlenmesi, hedeflerin saptanması,
3. Planlama alanının kent bütünü içindeki önemini, çevresel ilişkilerini, doğal, tarihi, kültürel, görsel, işlevsel, sosyal verilerini, sorun ve olanaklarını belirleyen araştırma ve incelemelerin ve geleceğe dönük tahminlerin yapılması,
4. Planlama alanına ilişkin verilerin, sorun ve olanakların planlama amaç ve hedeflerine uygun olarak değerlendirilmesi,
5. Planlama alanında koruma ve geliştirme kararlarının verilmesi,
6. Planlama kararlarının plan amaç ve hedeflerine, planlama kriterlerine ve standartlara göre test edilmesi,
7. Planlama kararlarının çizili ve yazılı belgeler haline getirilmesi,
8. Planın uygulamaya konması.

1. SİT TESCİL VE KORUMA AMAÇLI İMAR PLANI HAZIRLAMA KARARI VERİLMESİ

Bir alanın ilgili koruma kurulu tarafından sit olarak tescilinden sonra yürürlükteki imar planı iptal edilerek yeni bir "Koruma Amaçlı İmar Planı" hazırlanması öngörülmüştür.

2. PLANLAMA AMACININ BELİRLENMESİ, HEDEFLERİN SAPTANMASI

Korumaya yönelik planlamalarda koruma amaç ve hedefleri korunacak çevreye göre farklı özellikler gösterir. Ancak bütün koruma ve geliştirme projelerinde ortak amaç bu çevrelerin yaşayan, içinde buldukları alanın planlı gelişmesine katkıda bulunan yöreler olarak düzenlenmesidir. Korunacak çevrenin evrensel ve ulusal değerinin sürdürülmesi, bugünkü çevrenin de anlamlı olması istenir. Hedefler de bu amaca yönelik olarak saptanır.

2.1. KORUMA AMAÇLI İMAR PLANI AMACI

Koruma amaçlı imar planında amaç, "seçilen özel yörenin çevre dokusunun tarihsel, arkeolojik, doğal, mimari ve işlevsel değerlerini koruyarak çağdaş koşullara uygun gelişimini sağlayacak genel planlama kararlarının belirlenmesi ve bu karar çerçevesinde ayrıntılı düzenleme planlarının geliştirilmesi" şeklinde tanımlanabilir.

2.2. KORUMA AMAÇLI İMAR PLANI HEDEFLERİ

Belirlenen amaç doğrultusunda planlanan alanlarda anıtsal yapıların yakın çevreleri ile birlikte ele alınıp değerlendirilmesine, yöreye has değerlerin otantik bir anlayışla canlandırılmasına, tarihsel ve mimari değerlerin sürekliliğinin sağlanması ile birlikte çağdaş gereksinmelerin de karşılanmasına çalışır. Planlama alanında tarihsel kent merkezinin gelişme potansiyelleri de gözönünde bulundurularak çağdaş şehircilik, ulaşım, peyzaj ve restorasyon ilkelerine uygun hedefler geliştirilir.

Koruma amaçlı imar planlarındaki en genel anlamda ortak hedefler şu başlıklarda toplanabilir:

- o Mimari ve Kentsel Kalite Yönünden Olumlu Bir Çevreyi Sağlayan Hedefler
- o İşlevsel Yeterliliği Sağlayan Hedefler
- o Optimum İletişimi Sağlayan Hedefler
- o Sosyal ve Kültürel Bütünleşmeyi Sağlayan Hedefler
- o Sağlık ve Konfor Koşullarını İyileştirmeye Yönelik Hedefler
- o Optimum (Gereğinde Minimum) Maliyet ve Ekonomik Destek Hedefleri
- o Esneklik ve Uygulanabilirlik Hedefleri
- Mimari ve Kentsel Kalite Yönünden Olumlu Bir Çevreyi Sağlayan Hedefler :

Planlama alanı içindeki önemli doğal, arkeolojik, tarihsel, anıtsal ve sivil mimari değerlerin kent dokusu içindeki güçlü konumunu vurgulayacak bir görünüm sağlanması,

Tarihsel ve mimari önemi olan veya ekonomik değeri olan yapıları ve alanları koruyarak, onararak, sıhhileştirerek, değersiz ve eski, çevreyle uyumsuz yapıları yıkıp çevresel özelliklere uygun çağdaş mimari ile bütünleştirerek çevrenin mimari kalitesinin yükseltilmesi,

Tarihsel ve mimari değerlerle geleneklerin günlük yaşamda yöre insanı ile bütünleşeceği, tarihsel ve mimari sürekliliği bozmayan yeni yapılarla çağdaş gereksinmelerin de karşılanacağı kentsel mekânlar oluşturulması,

Açık mekanların, meydanların ve yaya yollarının oturma, dinlenme köşeleri ile, seyir ve gezinti alanları, çocuklar için oyun köşeleri ile çekici hale getirilmesi, gerekli ve uygun yerlerde görsel kaliteyi yükseltici çiçekli yeşil alanların düzenlenmesi,

Eskiyen cadde ve yol örgülerinin, sokak donatılarının kullanıma uygun hale getirilmesi, elektrik ve telefon direklerinin, reklâm panolarının, işaretlerin, havai hatların görsel karmaşıklık- lığının giderilmesi,

Düzenlenen çevrenin yörede yaşayanlar kadar yöre dışından gelenler ve turistler için de hareketli, tarihsel ve mimari sürekliliği yansıtan güçlü bir kent imajı yaratmasının sağlanması.

- İşlevsel Yeterliliği Sağlayan Hedefler :

Planlama alanının ana merkezle, diğer komşu yerleşmelerle, yöresel iş, konut ve rekreasyon alanları ile işlevsel bütünlüğünün ve bu bütünlüğün gerektirdiği işlevsel yeterliliğin sağlanması,

Planlama alanındaki mevcut işlev dağılımının gözden geçirilerek yöre özelliği ile uyumsuz işlevlerin kaldırılması, mevcut işlevlerle gerekli ve uygun yeni işlevlerin bütünleştirilmesi,

Mevcut ve önerilen işlevler için uygun mekan organizasyonunun sağlanması,

Kullanılmayan açık alanların, meydanların, iç bahçelerin yöre insanının günlük rekreasyon gereksinmelerini karşılayan, işlevsel yönden yeterli, yaşanılabilir ve kullanılabilir mekanlar haline getirilmesi.

- Optimum İletişimi Sağlayan Hedefler:

Planlama alanının mevcut ve önerilen işlevleri ile uyumlu ana yaya ve taşıt ulaşımının ve servis olanaklarının sağlanması,

Planlama alanı içinde yaya ve taşıt ulaşım sisteminin işlevlerin gerektirdiği yeterlilikte, olabildiğince birbirini kesmeyecek şekilde düzenlenmesi,

Planlama alanının her noktasına itfaiye, polis, ambulans ve çöp toplayıcı araçların ulaşımının, gerekli yerlere mal yükleme ve boşaltma olanağının sağlanması,

Önemli aktivite alanlarının birbirleri ile, durak ve otopark alanları ile bağlantılarının olabildiğince kesintisiz ve yönlendirici yaya yolları ile sağlanması,

Yörede yaşayanlar ve ziyaretçiler için yeterli sayıda uzun ve kısa süreli kullanıma yönelik otopark alanları düşünülmesi.

- Sosyal ve Kültürel Bütünleşmeyi Sağlayan Hedefler :

korunacak alanın tarihsel gelişim süreci içinde sahip olduğu geleneksel kent dokusunun, kültür varlıklarının, arkeolojik ve doğal değerlerin, mimari mirasın potansiyelinin değerlendirilerek yeniden kültürel ve turistik bir ilgi merkezi haline getirilmesi,

Planlama alanında yaşayan insanların birbirleri ile ve çevreleri ile sosyal ve kültürel etkileşimini olumlu yönde geliştirecek, yöre halkının geleneksel yapısına uyuncak, çevre yabancılaşmasını önleyecek çevre koşullarının yaratılması,

Yörede yaşayan ve çalışan her gruptan insanın, yaşlı, genç ve çocukların birbirleri ile sohbet etme, oyun oynama, eğitici ve kültürel etkinliklere katılma gibi gereksinmelerini kent- sel mekanda bir arada karşılama olanakları yaratılarak yöre halkının sosyal bütünleşmesinin sağlanmasına çalışılması,

Yöre halkının uygulama sürecinin başından sonuna kadar çalışmaları izleyeceği, gereken durumlarda katılımının sağlanacağı, deneyleri ve istekleri ile planlamayı yönlendirebileceği, bu yolla çevresindeki değişiklikleri benimseyebileceği ilkesinin benimsenmesi.

- Sağlık ve Konfor Koşullarını İyileştirmeye Yönelik Hedefler:

Açık ve kapalı mekanlarda iklimsel çevre kontrolü yönünden optimum koşulların sağlanması,

Açık ve kapalı mekanlarda gerekli doğal ve yapay aydınlık seviyesinin sağlanması,

Temiz su, pis su, yangın, haberleşme sisteminin yeterliliğinin araştırılması,

Çevre temizliğini sağlamak üzere uygun yerlerde çöp biriktirme, çöp toplama olanakları, çöp kutuları ve çöp depoları düşünülmesi.

- Optimum (Gereğinde Minimum) Maliyet ve Ekonomik Destek Hedefleri:

Planlamanın her aşamasında ülke, uygulayıcı kuruluş ve yöre halkının olanakları ile tutarlı optimum maliyet koşullarının gözönünde bulundurulması,

Planlama alanının ekonomik yaşantısını sürdürecektir ve kullanım maliyetini karşılayacak gelir getirici aktivitelerin desteklenmesi.

- Esneklik ve Uygulanabilirlik Hedefleri :

Planlama alanının tasarımında mekan ve zaman boyutu açısından değişme ve gelişmelere olanak tanıyacak esneklikte çözümler aranmasına çalışılması.

3. PLANLAMA ALANININ KENT BÜTÜNÜ İÇİNDEKİ ÖNEMİNİ ÇEVRESEL İLİŞKİLERİNİ, DOĞAL, TARİHSEL, KÜLTÜREL, GÖRSEL, İŞLEVSEL, SOSYAL VERİLERİNİ, SORUN VE OLANAKLARINI BELİRLEYEN ARAŞTIRMA, İNCELEMELERİN VE GELECEĞE DÖNÜK TAHMİNLERİN YAPILMASI

Koruma alanı olarak belirlenen bir çevrede, yöre özelliğine göre korumanın amacı ve hedefleri belirlendikten sonra ayrıntılı araştırma ve inceleme çalışmalarına geçilir. Mevcut durumun değerlendirilmesi ve geleceğe yönelik projeksiyonlar yapılması amacıyla gerçekleştirilen tespitler koruma alanının kent bütünü ile ilişkilerini belirleyen araştırma ve incelemeler, koruma alanının yöresel özelliklerini belirleyen araştırma ve incelemeler olmak üzere iki grupta toplanabilir.

3.1. KORUMA ALANININ KENT BÜTÜNÜNE İLİŞKİN ARAŞTIRMA, İNCELEME VE PROJEKSİYONLAR

Kent bütününe ilişkin incelemelerde koruma alanının bölgesi ile ilişkileri bölgesi içindeki önemi belirlenir.

Koruma alanının kent bütününe ilişkin araştırma, inceleme ve projeksiyonlar:

- o Koruma Alanının Kent Bütünü İçindeki Konumu, Doğal Yapısı
- o Koruma Alanının Etki Alanı ve Etkisi Altında Bulunduğu Alan
- o Koruma Alanının Çevresel Ulaşım Bağlantıları
  - Ulaşım Yolları
  - Ulaşım Araçları

- o Kent Bütünü İçindeki Alan Kullanımı ve Koruma Alanının Önemi
- o Kent Bütünü İçindeki Nüfus Dağılımı ve Koruma Alanının Yeri
- o Koruma Alanının Kent ve Bölge Ekonomisindeki Yeri, İstihdam Olanakları
- o Koruma Alanının Kent ve Bölge Kültür ve Turizmdeki Önemi
- o Kentsel ve Bölgesel Gelişme Eğilimi İçindeki Koruma Alanının Yeri
- o Koruma Alanını Etkileyen Üst Düzey Politikalar ve Plan Kararları.

3.2. KORUMA ALANI ÖLÇEĞİNDE ARAŞTIRMA İNCELEME VE PROJEKSİYONLAR

Koruma alanı ölçeğinde yöresel incelemelerde ise planlama alanının doğal yapısı, tarihi gelişimi, görsel ve fiziksel özellikleri, arazi kullanımı, işlevsel ve ekonomik baskıları, ulaşım ve hareketlilik, mülkiyet, teknik donatım, halkın sosyo-ekonomik yapısı, koruma konusundaki eğilim, korumanın değişen sosyal ve ekonomik yapı ile ilişkisi ve sorunları, yasal, yönetsel ve mali olanaklar, önceki planlama çalışmaları araştırılır ve plan kararlarına esas olmak üzere geleceğe yönelik tahminler yapılır.

Koruma Alanı Ölçeğinde Araştırma ve İncelemeler:

- o Doğal Yapı
  - Topoğrafik Yapı, Topografik Birimler, Eğim Yönü, Eğim Derecesi
  - Jeolojik Yapı
  - İklim
  - Doğal Değerler ve Bitki Örtüsü.
- o Tarihi Gelişim
- o Koruma Alanının Görsel ve Fiziksel Özellikleri
  - Koruma Alanının Algılanabilirliği
  - Manzara Noktaları
  - Yükseklik ve Silüet
  - Yapı Ölçeği ve Yapı Oranları
  - Yapı Malzemesi
  - Yol Dokusu, Yol Hizaları, Bina Hizaları
  - Önemli Tarihi Yapılar (Tescilli Binalar)
    - Mimari Özellik-Plan, Kütle, Strüktür
    - Binaların Fiziksel Problemleri
    - Korunacak Binaların Sahipliği ve Kullanımı
    - Korunacak Binaların İşlev Yönünden Koşullara Uyumu
  - Koruma Alanındaki Yeni Yapılar
    - Mimari Özellik
    - Korunacak Binalarla Bütünleşmesi
  - Çevreye Aykırı Yapılar
  - Boş Alanlar
- o Koruma Alanında Alan Kullanımında İşlevsel Baskılar
  - Mevcut Arazi Kullanımı, Ortaya Çıkan Yeni Kullanımlar
  - Konut Talebi

- Ticaret Merkezleri
- Hizmet Talebi, Donatımların Yeterliliği
- Koruma Alanının Kültürel Potansiyeli
- Koruma Alanının Turistik ve Rekreasyon Potansiyeli
- Koruma Alanında Yöre Özelliğine Aykırı Kullanımlar
- Koruma Alanının Gelecekte Yükleneceği İşlev
- o Koruma Alanında Alan Kullanımında Ekonomik Baskılar
  - Arazi Değerleri
  - Bina Değerleri
  - Korumada Fayda ve Maliyet Sorunları
- o Koruma Alanında Ulaşım ve Hareketlilik
  - Mevcut Ulaşım Yolları ve Araçları
  - Kamu Ulaşımı
  - Yaya Ulaşımı
  - Mal (Servis Ulaşımı)
  - Durak Yerleri
  - Otopark Alanları
  - Ulaşım ve Fiziksel Çevre Etkileri
  - Ulaşımında Geleceğe Yönelik Tahmin
  - Tarihsel Dokuda Yeni Yol Talepleri
- o Koruma Alanında Mülkiyet Durumu
  - Kamu Mülkiyeti
    - Hazine
    - Belediye
    - Vakıf
  - Şahıs Mülkiyeti
- o Koruma Alanında Teknik Donatım
  - Temiz Su
  - Pis Su
  - Havagazı
  - Elektrik
  - Isıtma
  - Posta Servisi
  - Telefon
  - Binaların Bakımı ve Temizlenmesi
  - Çevrenin Bakımı ve Temizlenmesi
  - Genel Aydınlatma
  - Korunacak Yapıların ve Çevrelerinin Işıklandırılması
- o Koruma Alanında Yaşayan Halkın Sosyo-Ekonomik Yapısı
  - Nüfus Dağılımı, Nüfus Artış Oranları
  - Yerleşme Yoğunlukları
  - Ortalama Aile Büyüklüğü

- Ortalama Yaş
  - Eğitim Durumu
  - Ailede Aktif Nüfus Oranı
  - Aktif Nüfusun Meslek Dağılımı
  - Gelir Durumu
- o Halkın Koruma Konusundaki Eğilimi, Katılım Olasılığı
  - o Korumanın Değişen Sosyal ve Ekonomik Yapı ve İle İlişkisi ve Sorunları
    - Sosyal Sorunlar
    - Ekonomik Sorunlar
    - Yasal Sorunlar
    - Yönetimsel Sorunlar
    - Koruma ve Gelişme İlişkisi
  - o Koruma Alanına İlişkin Yasal, Yönetimsel ve Mali Olanaklar
    - Yasal Olanaklar
    - Yönetimsel Olanaklar
    - Mali Olanaklar
  - o Koruma Alanında Önceki Planlama Çalışmaları

4. PLANLAMA ALANINA İLİŞKİN VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu aşamada kent bütününe ve koruma alanına ilişkin veriler, sorun ve olanaklar planlama amaç ve hedeflerine göre değerlendirilir. Kesin sınırları saptanan koruma alanı değişik koruma özellikleri olan alt birimlere ayrılır ve koruma alanı içinde önceliği olan yöreler belirlenir.

Planlama Alanına İlişkin Verilerin Değerlendirilmesi

- o Kent Bütününe İlişkin Verilerin, Sorun ve Olanakların Planlama Amaç ve Hedeflerine Göre Değerlendirilmesi
- o Planlama Alanına İlişkin Verilerin, Sorun ve Olanakların Planlama Amaç ve Hedeflerine Göre Değerlendirilmesi
- o Koruma Alanının Sınırlanması Koruma Alt Birimlerine Ayrılması.

5. PLANLAMA ALANINDA KORUMA VE GELİŞTİRME KARARLARININ VERİLMESİ

Kent bütünü ve koruma alanı ölçeğinde verilerin değerlendirilmesinden sonra koruma ve geliştirme önerilerinin bütünleştirilmesine yönelik kararlar alınır.

Kararlar kent bütünü ölçeğinde kararlar, planlama alanı ölçeğinde kararlar, alt birim ve sokak ölçeğinde kararlar, yapı ölçeğindeki kararlar olarak gruplanabilir.

5.1. KENT BÜTÜNÜ ÖLÇEĞİNDE KARARLAR

- o Kentsel ve Bölgesel Gelişme Eğilimi İçinde Koruma Alanının Kullanımına İlişkin Kararlar
- o Koruma Alanının Kentsel Bölgesel Ulaşım Bağlantıları
- o Kentsel ve Bölgesel Nüfus Dağılımının Koruma Alanına Etkileri

- o Koruma Alanının Kentsel ve Bölgesel İstihdam Olanakları İçindeki Yeri
- o Kent ve Bölge İçindeki Kültür ve Turizm Gelişimine İlişkin Kararların Koruma Alanına Etkisi

5.2. PLANLAMA ALANI ÖLÇEĞİNDE KARARLAR

- o Doğal Verilerin Kullanımına İlişkin Kararlar
- o Alan Ölçeğinde Koruma Kararları
- o Alanın İşlevsel Kullanımına İlişkin Kararlar
- o Nüfus-Yoğunluk Kararları
- o Ulaşım Sistemine İlişkin Kararları
- o Sosyal Donatıma İlişkin Kararlar
- o Teknik Donatıma İlişkin Kararlar

5.3. ALT BİRİM VE SOKAK ÖLÇEĞİNDEKİ KARARLAR

- o Alt Birim Ölçeğinde Koruma Kararları
- o Alt Birim Ölçeğinde İşlevsel Kullanıma İlişkin Kararlar
- o Alt Birim Ölçeğinde Yaya-Taşıt, Servis Ulaşımına, Otopark Alanlarına İlişkin Kararlar
- o Yükseklik ve Silüete İlişkin Kararlar
- o Sokak Dokusu, Sokak Donatımı, Sokak Kaplamaları, Duvarları, Yol Hizaları, Bina Hizalarına İlişkin Kararlar.
- o Peyzaj Düzenlemelerine İlişkin Kararlar

5.4. YAPI ÖLÇEĞİNDEKİ KARARLAR

- o Korunacak (Tescilli) Yapılara İlişkin Kararlar
  - Koruma ve Müdahale Öncelikleri
  - Yapının Malzeme ve Strüktürüne İlişkin Çözüm Olanakları
  - Yapının Yükleneceği İşleve İlişkin Kararlar
  - Yapı Çevrelerinin Düzenlenmesine İlişkin Kararlar
  - Yapı Cephelerinin Düzenlenmesi, İşaretlendirilmesi, Işıklandırılması ve Çiçeklendirilmesine İlişkin Kararlar.
- o Yeni Yapılanmalara İlişkin Kararlar
  - Parsel Kullanımına İlişkin Kararlar
  - Yapının Yükleneceği İşleve İlişkin Kararlar
  - Yapılanma Koşullarına İlişkin Kararlar
  - Yapının Mimari Özelliklerine İlişkin Kararlar
  - Yapı Çevrelerinin Düzenlenmesine İlişkin Kararlar
  - Yapı Cephelerinin Düzenlenmesi, İşaretlendirilmesi, Çiçeklendirilmesine İlişkin Kararlar.

6. PLANLAMA KARARLARININ PLAN AMAÇ VE HEDEFLERİNE GÖRE TEST EDİLMESİ

Planlama kararları plan amaç ve hedeflerine, planlama ilkelerine iç tutarlılık, yasa yönetmelik ve standartlara uygunluk, olabilirlik v.b. gibi kriterlere göre test edilir.

7. PLANLAMA KARARLARININ ÇİZİLİ (PLAN, KESİT, GÖRÜNÜŞ, PERSPEKTİV, DETAY VE ŞEMALAR) VE YAZILI (PLAN AÇIKLAMA RAPORU, UYGULAMA YÖNETMELİĞİ) BELGELER HALİNE GETİRİLMESİ

Planlama kararları plan tekniğine uygun, ölçekli çizili ve yazılı belgeler haline getirilir. İfadelemede planlama ve şehirselleştirme tekniğinde plan, kesit, görünüş, perspektif, detay ve şemalar kullanılır, projeler raporlarla ve uygulama yönetmeliği ile desteklenir.

7.1. ÇİZİLİ BELGELER

- o 1/5000 Ölçeğinde Düzenlemeler
- o 1/1000 Ölçeğinde Düzenlemeler
- o 1/500 Ölçeğinde Düzenlemeler
- o 1/200 ve Gerekli Alt Ölçeklerde Düzenlemeler
- o Açıklama Şemaları

7.2. YAZILI BELGELER

- o Açıklama Raporu
- o Uygulama Yönetmeliği

8. PLANIN UYGULAMAYA KONMASI

Planın uygulanması kuşkusuz planlamanın en önemli aşamasıdır. Bu aşamanın gerçekleştirilebilmesi için uygulama etaplarının belirlenmesi, uygulamayı gerçekleştirecek bir örgüt oluşturulması ve finansman kaynaklarının sağlanması gerekir.

8.1. UYGULAMA ETAPLARININ EN ÖNCELİKLERİNİN BELİRLENMESİ

8.2. UYGULAMA BİRİMİ (ÖRGÜTÜ) KURULMASI

- o Örnek Uygulamalarla Halka Yol Gösterilmesi
- o Teknik Danışmanlık Hizmetinin Yürütülmesi

8.3. FİNANSMAN KAYNAKLARININ SAĞLANMASI

KAYNAKLAR

- (1) ZEREN, N., Koruma Amaçlı İmar Planlarının Yapım ve Uygulama Sorunları, İ.T.Ü. Çevre ve Şehircilik Uygulama, Araştırma Merkezi, 1989.
- (2) ZEREN, N., Kentsel Alanlarda Alınan Koruma Kararlarının Uygulanabilirliği: Türkiye’de Tarihsel Değerlerin Korunmasında Uygulanmakta Olan Yöntem Çerçevesinde Uygulayıcı Kuruluşların Görüşlerine Dayanan Bir Araştırma, (Doktora Tezi), 1981, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, Baskı Atölyesi.
- (3) Eski Eserler ve Müzeler Genel Md. Arşiv Bilgileri
- (4) Bu konuda önceki çalışmalar için bakınız:
- ANON, Taşınmaz Eski Eserlerin Onarılması, Kullanılması ve İmar Hukukuna Yaklaşımlarının Şekil ve Şartlarını Gösterir Yönetmelik Önerisi, Kültür Bakanlığı - Tarihsiz Çoğaltma.
- ANON, İmar Planlarının Tanzimi İle İlgili Teknik Şartlaşmada Eklenmesi ve Değiştirilmesi Düşünülen Teklifler, Kültür Bakanlığı, Tarihsiz Çoğaltma.
- ANON, Sit Koruma Planlaması Konusunda Bakanlık, Üniversite ve Diğer Kuruluşlardan Alınan Cevabi Yazılar, (Çoğaltma), Ankara, 1975.
- ANON, Koruma Amaçlı Fiziksel Planlama Olgusunun Veri Toplama ve Üretim Biçimine İlişkin Bir Model Taslağı, Kültür Bakanlığı, Çoğaltma, 1989.
- AKÇURA, N., “Korunması Gerekli Alanlar, Tanımları, Koruma Amaç ve Yöntemleri”, İ.T.Ü. MTRE Bülteni, Yıl 1, s.4, (1975) İstanbul.
- ALSAÇ, O., “Koruma Amaçlı İmar Planlarının Yapılmasında Gözönünde Tutulması Gerekli İlkeleri”, OTDÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi, Cilt 4, Sayı 2, (1978), s.195-200.
- ÜSTÜNKÖK, O., “Tarihi Çevre Korunması, - Genel Yaklaşım ve Çalışma Metodoljisi Hakkında”, Mimarlık, Sayı 6, (1973), s.9-13.
- ZEREN, N., AKIN, N., AHUNBAY, Z., Tarsus Kentsel, Arkeolojik Doğal Sit Alanları Koruma Amaçlı İmar Planı, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, Proje No: 88/16, 1989.